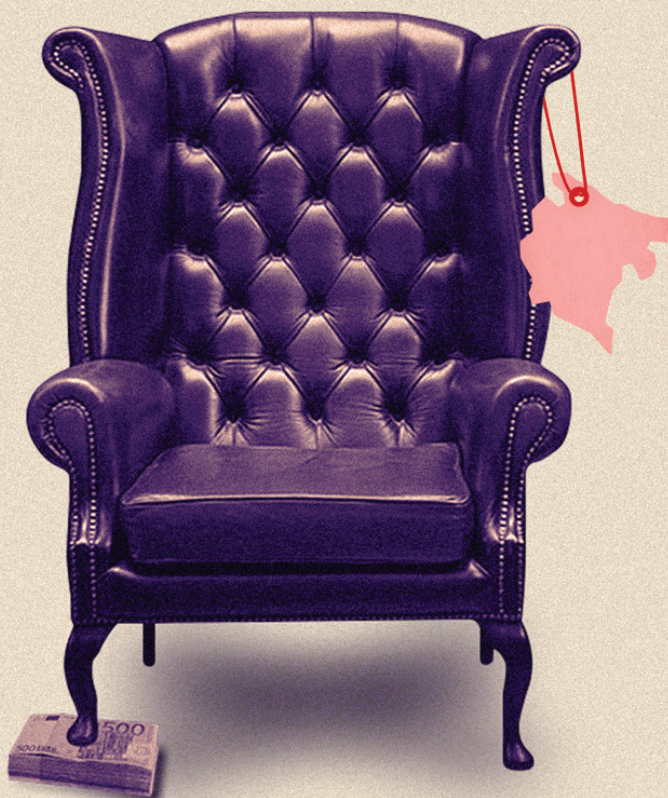
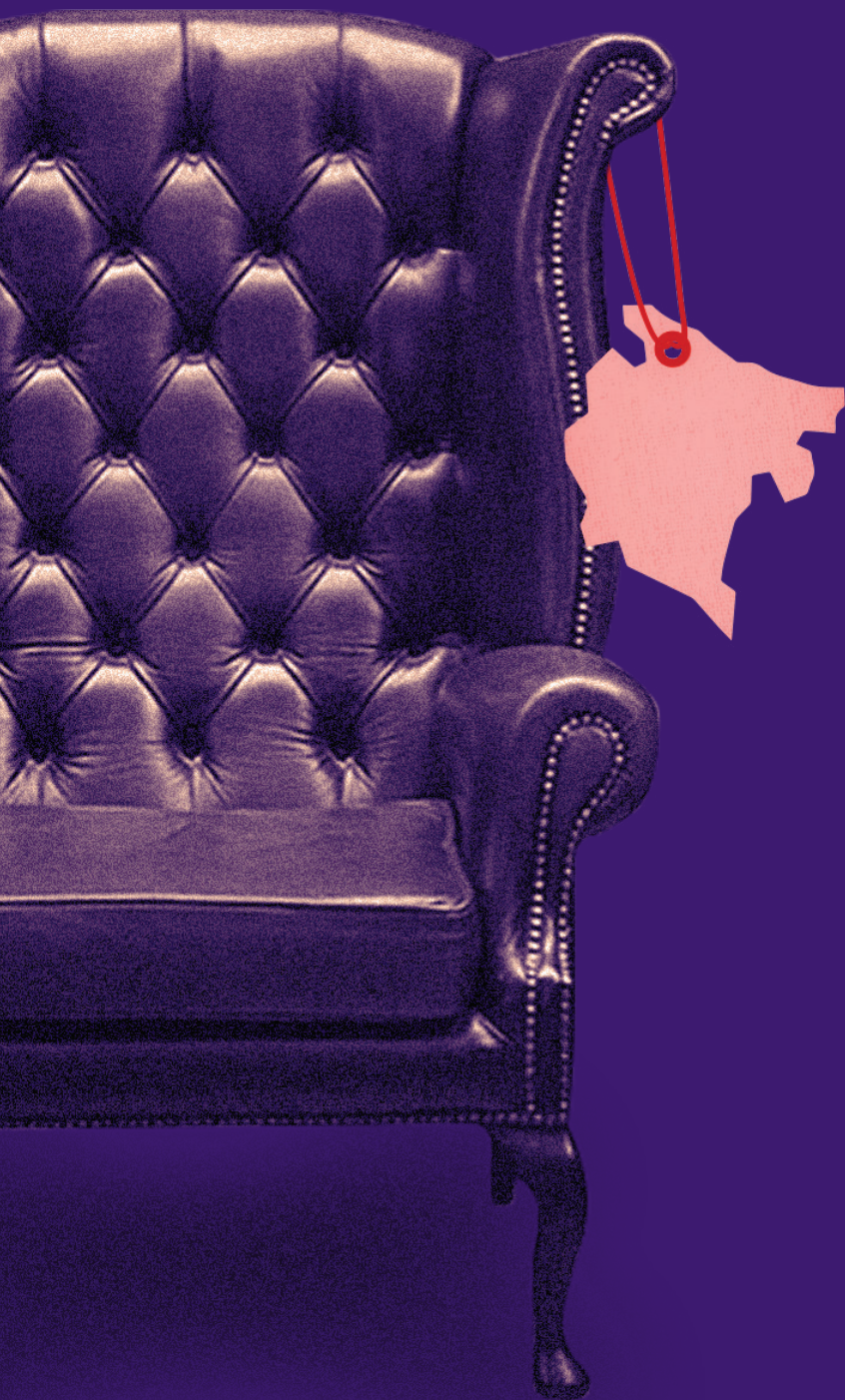

RAD NADLEŽNIH DRŽAVNIH
TUŽILAŠTAVA I SUDOVA U BORBI PROTIV
KORUPCIJE
NA LOKALNOM NIVOU

- analiza stanja -

RAD NADLEŽNIH DRŽAVNIH
TUŽILAŠTAVA I SUDOVA U BORBI PROTIV
KORUPCIJE
NA LOKALNOM NIVOU

- analiza stanja -

RAD NADLEŽNIH DRŽAVNIH TUŽILAŠTAVA I SUDOVA U BORBI PROTIV KORUPCIJE NA LOKALNOM NIVOU

- analiza stanja -

Izdavači:

Centar za građansko obrazovanje (CGO)
Centar za monitoring i istraživanja (CeMI)

Urednik:

Zlatko Vujović

Autor:

mr Bojan Božović

Istraživački tim:

dr Nikoleta Đukanović
mr Bojan Božović

Dizajn i produkcija:

Centar za građansko obrazovanje (CGO)

ISBN 978-86-85591-95-2 (CGO)

ISBN 978-86-85547-63-8 (CeMI)

COBISS.CG-ID 36600848

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

ZadruGa

Izveštaj je dio projekta "Smjestimo korupciju u muzej!" koji realizuje Centar za građansko obrazovanje (CGO) u partnerstvu sa NVO Centar za monitoring i istraživanje (CeMI), NVO Bonum iz Pljevalja, NVO UL-Info iz Ulcinja i NVO Za Druga iz Petrovca, u saradnji sa Ministarstvom javne uprave i Agencijom za sprječavanje korupcije (ASK), a finansira ga Evropska unija.

Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost CGO-a i ni na koji način ne može biti interpretirana kao zvanični stav Evropske unije.

SADRŽAJ

UVOD	6
KORUPCIJA – ZAKONODAVNI OKVIR	7
KRIVIČNA DJELA PROTIV SLUŽBENE DUŽNOSTI – NAJČEŠĆA I NAJKARAKTERISTIČNIJA KORUPTIVNA KRIVIČNA DJELA	11
KRIVIČNA PRIJAVA I NAČINI SAZNANJA ZA KORUPTIVNA KRIVIČNA DJELA – KAKO POKRENUTI POSTUPAK I KOME SE OBRATITI?	15
RAD NADLEŽNIH DRŽAVNIH TUŽILAŠTAVA I SUDOVA U BORBI PROTIV KORUPCIJE NA LOKALNOM NIVOU	16
ZAKLJUČCI I PREPORUKE	22
LITERATURA	24

UVOD

Korupcija je društveni problem koji postoji od davnina i koji društvo izjeda iznutra na različitim nivoima.

Radi se o problemu koji postoji u svim savremenim društvima. Percepcija građana, kako laičke tako i stručne javnosti, je da korupcija u crnogorskom društvu postoji na zabrinjavajućem nivou, koji je proširen do te mjere da stvara negativne matrice odnosa u svakodnevnom životu. Posljedice se osjećaju kako kroz moralne aspekte u vidu „iskrivljene svijesti i sistema vrijednosti“, tako i kroz pravne, ekonomske i ostale parametre.

Iako korupcija, postoji u društvu od davnina, sva društva u načelu uvijek negiraju postojanje korupcije i koruptivne prakse uopšte. Naročito njihovi nosioci javnih funkcija i zvanične statistike. Nespremnost nadležnih institucija u suočavanju sa ovim problemom svakako jeste jedna od najozbiljnijih boljki.

Borba protiv korupcije je moguća isključivo na svim nivoima. Ipak, za to je potrebno postaviti i adekvatnu pravnu podlogu u vidu usvajanja kvalitetnih pravnih akata, ali i kroz prihvatanje relevantnih međunarodnopravnih izvora.

Kada je riječ o Crnoj Gori, ova materija je uređena kroz određene međunarodne izvore ali i kroz pozitivnopravne propise (zakone).

KORUPCIJA ZAKONODAVNI OKVIR

Korupcija se u rimskom pravu definisala kao davanje, primanje ili traženje koristi sa namjerom da se utiče na službenika u vezi sa njegovim poslom.

Najznačajniji oblici korupcije su, i tada i danas, davanje i primanje mita, kao i nepotizam odnosno zloupotreba položaja ili funkcije u privatne svrhe.

Korupcija je pojava kod koje se uz pomoć obećanja, odnosno nuđenja novca ili drugih koristi, navodi druga osoba koja ima neku odgovornost ili vlast, da djeluje van svojih prava, obaveza i dužnosti. Krivični zakonik Crne Gore ova krivična djela tretira kao krivična djela protiv službene dužnosti i u njih spadaju:

- 1) pranje novca, čl. 268 Krivičnog zakonika (KZ-a);
- 2) povreda ravnopravnosti u vršenju privredne djelatnosti, čl. 269 KZ-a;
- 3) prouzrokovanje stečaja, čl. 273 KZ-a;
- 4) prouzrokovanje lažnog stečaja, čl. 274 KZ-a;
- 5) zloupotreba ovlašćenja u privredi, čl. 276 KZ-a;
- 6) lažni bilans, čl. 278 KZ-a;
- 7) zloupotreba procjene, čl. 279 KZ-a;
- 8) odavanje poslovne tajne, čl. 280 KZ-a;
- 9) odavanje i korišćenje berzanske tajne, čl. 281 KZ-a;
- 10) zloupotreba službenog položaja, čl. 416 KZ-a;
- 11) nesavjestan rad u službi, čl. 417 KZ-a;
- 12) protivzakonito posredovanje, čl. 422 KZ-a;
- 13) primanje mita, čl. 423 KZ-a;
- 14) davanje mita, čl. 424 KZ-a;
- 15) odavanje službene tajne, čl. 425 KZ-a;
- 16) zloupotreba monopolističkog položaja, čl. 270 KZ-a;
- 17) zloupotreba položaja u privrednom poslovanju, čl. 272 KZ-a;
- 18) prevara u službi, čl. 419 KZ-a.¹

Korupcija postoji kako na području javnih poslova, tj. onih koji se tiču države i njenih institucija i ustanova, tako i u tzv. privatnoj sferi, gdje se država ne pojavljuje kao jedna od strana, npr. u proizvodnim i uslužnim djelatnostima, trgovini, medijima, sportu, šou biznisu, umjetnosti, i sl.

Međutim, ono što je najbitnije, kod „javne korupcije“ dolazi do situacije da javni službenik, izabrani zvaničnik (poslanik, javni funkcioner) ili imenovani ministar, protivzakonito raspolaže pravima, ovlašćenjima ili sredstvima koja nijesu njegova, već javna, tj. državna. S druge strane, pojam „protivzakonito“ znači ne samo protivno zakonu i pravu uopšte, već i protivno opštem, javnom, a u korist privatnog, odnosno užeg interesa. Ova radnja se u načelu vrši uz davanje ili primanje mita. Tako se ta dva pojma povezuju, pa se gotovo odomaćio termin „mito i korupcija“ iako nisu sinonimi. Kada je riječ o nastanku pravnog okvira borbe protiv korupcije, korijene borbe u Crnoj

¹ Krivična djela korupcije su opisana u glavi XXIII i XXIII Krivičnog zakonika Crne Gore

Gori u savremenom periodu nalazimo u 2000. godini kada je Crna Gora potpisala kao punopravna članica, zajedno sa drugim zemljama regiona, Sporazum i Akcioni plan Antikorupcijske inicijative Pakta stabilnosti za Jugoistočnu Evropu (SPAI).

Nakon pristupanja Antikorupcijskoj inicijativi Pakta stabilnosti, početkom 2001. godine osnovana je Agencija za antikorupcijsku inicijativu (kasnije Uprava za antikorupcijsku inicijativu) - prvi državni organ koji je svojom nadležnošću bio ovlašćen za propagandno - preventivno djelovanje protiv korupcije, kao i koordinaciju niza aktivnosti koje se odnose na harmonizaciju nacionalnog zakonodavstva sa antikorupcijskim međunarodnim standardima. Ipak, značajniji međunarodni sporazumi biće zaključeni tek kasnije - Krivičnopravna konvencija protiv korupcije (iz 2002. godine) i Građanskopravna konvencija protiv korupcije (iz 2008. godine), kao i Konvencije Ujedinjenih nacija o borbi protiv korupcije (iz 2006. godine).

Prema Građanskopravnoj konvenciji, korupcija je traženje, nuđenje, davanje ili primanje, direktno ili posredno, mita ili bilo koje druge nedopuštene koristi ili mogućnosti sticanja takve koristi koja remeti pravilno izvršavanje bilo koje dužnosti ili ponašanje koje se traži od primaoca mita, nedopuštene koristi ili mogućnosti sticanja takve koristi.

Od juna 2006. godine, Crna Gora je punopravna članica GRECO-a (Grupe zemalja Savjeta Evrope za borbu protiv korupcije), kroz koji se vrši monitoring implementacije konvencija Savjeta Evrope za borbu protiv korupcije.

Vlada Crne Gore donijela je odluku, da se za period 2010-2014. godine, sačini Strategiju za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala sa Akcionim planom za njeno sprovođenje. Ista je usvojena nakon utvrđivanja Nacrta i sprovedenog Programa javne rasprave.

Skupština je u decembru 2014. usvojila sveobuhvatni set zakona za sprečavanje korupcije. Set uključuje: Zakon o sprečavanju korupcije (zakonska osnova za današnju Agenciju za borbu protiv korupcije); Zakon o lobiranju; Zakon o finansiranju političkih partija i izbornih kampanja; izmjene i dopune Zakona o sprečavanju sukoba interesa; izmjene i dopune Zakona o javnim nabavkama; novi Zakon o opštem upravnom postupku. Skupština je takođe usvojila Etički kodeks za svoje članove.

Imajući u vidu brojne definicije korupcije, moguće je izdvojiti njene zajedničke pravne elemente:

- protivzakonita djelatnost;
- sticanje protivpravne imovinske koristi;
- bogaćenje bez pravnog osnova;
- djelatnost suprotna moralnim normama;
- negativni uticaj na ekonomske odnose;
- negativni uticaj na druge u vezi sa poštovanjem zakonitosti, morala i sticanja protivpravne imovinske koristi;
- ostvarivanje ličnog interesa, političke, finansijske ili neke druge moći i odgovarajućeg statusa u društvu;
- gubljenje povjerenja u državu i društvo i
- inkriminacije određenih oblika korupcije koji se ispoljavaju u konkretnim krivičnim djelima i oblicima korupcije koji su van krivičnopravne zaštite.²

U okviru opštih reformskih procesa u Crnoj Gori, antikorupcijska politika podrazumijevala je promjenu i inoviranje pravnog i zakonodavnog sistema. Zakonodavni okvir koji se odnosi na ovu oblast obuhvata više propisa među kojima izdvajamo najznačajnije:

1. *Krivični zakonik Crne Gore*³ sadrži koruptivna krivična djela propisana u glavamama XXIII i XXXIV, npr: pranje novca iz člana 268; zloupotreba ovlašćenja u privredi iz člana 276; zloupotreba službenog položaja iz člana 416; prevara u službi iz člana 419; protivzakonito posredovanje iz člana 422; primanje mita iz člana 423; davanje mita iz člana 424 i odavanje službene tajne iz člana 425.
2. *Zakonik o krivičnom postupku*⁴ donosi novo rješenje, umjesto istražnom sudiji istraga se povjerava državnom tužiocu.
3. *Zakon o državnom tužilaštvu*⁵ između ostalog, uspostavlja Odjeljenje za suzbijanje organizovanog kriminala pri Vrhovnom državnom tužilaštvu, kojim rukovodi Specijalni tužilac.
4. *Zakon o sudovima*⁶ između ostalog, propisuje osnivanje specijalizovanih odjeljenja za krivična djela organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina, pri višim sudovima u Podgorici i Bijelom Polju.
5. *Zakonom o sprječavanju sukoba interesa*⁷ uređuju se ograničenja u vršenju javnih funkcija, podnošenje izvještaja o prihodima i imovini, primanje poklona i druge mjere za sprečavanje sukoba javnog i privatnog interesa, kao i odgovarajuće sankcije za javne funkcionere koji krše odredbe ovog zakona.
6. *Zakonom o odgovornosti pravnih lica za krivična djela* uređeni su uslovi odgovornosti pravnih lica za krivična djela, krivične sankcije koje se primjenjuju prema pravnim licima, kao i postupak u kome se te sankcije izriču.
7. *Zakonom o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma*⁸ uređene su mjere i radnje koje se preduzimaju radi otkrivanja i sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma.
8. *Zakonom o državnim službenicima i namještenicima*⁹, pored regulisanja prava i dužnosti državnih službenika i namještenika obezbijedena je i zaštita državnih službenika koji prijavljuju korupciju („zvizdači“ ili eng. wistleblowers).
9. *Zakonom o lokalnoj samoupravi*¹⁰ su određena prava građana i organa lokalne samouprave da uređuju i upravljaju određenim javnim i drugim poslovima, na osnovu sopstvene odgovornosti i u interesu lokalnog stanovništva.
10. *Zakonom o slobodnom pristupu informacijama*¹¹ sva domaća i strana fizička i pravna lica mogu državnim organima, jedinicama lokalne samouprave i drugim organima podnijeti Zahtjev za pristup informacijama od javnog značaja bez obrazlaganja interesa za traženje informacije. Na ovaj način građani se

3 Krivični zakonik, "Sl. list RCG", br. 70/2003, 13/2004 - ispr. i 47/2006 i "Sl. list CG", br. 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 - dr. zakon, 40/2013, 56/2013 - ispr., 14/2015, 42/2015, 58/2015, 44/2017 i 49/2018

4 Zakonik o krivičnom postupku, "Službeni list CG", br. 57/2009, 49/2010, 47/2014.

5 Zakon o državnom tužilaštvu, "Službeni list CG", br. [11/2015](#), [42/2015](#), [80/2017](#) i [10/2018](#).

6 Zakon o sudovima, "Službeni list CG", br. 11/2015 od 12.3.2015. godine, a stupio je na snagu 20.3.2015.

7 Zakon o sprječavanju sukoba interesa, "Službeni list CG", br. 53/2014 od 19.12.2014. godine

8 Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, Sl. list CG, br. 33/14

9 Zakon o državnim službenicima i namještenicima "Službeni list RCG", br. 2/2018

10 Zakon o lokalnoj samoupravi, "Sl. list CG", br. 2/2018

11 Zakon o slobodnom pristupu informacijama, "Službeni list Crne Gore", br. 044/12, 030/17

upoznaju sa radom organa vlasti i učestvuju u vršenju javnih poslova.

11. *Zakonom o javnim nabavkama*¹² su utvrđeni kriterijumi za odabir najpovoljnijih ponuđača, zaštitu prava učesnika tendera, kao i decentralizaciju nabavke, što je sve od izuzetnog značaja za ostvarenje principa transparentnosti javnih nabavki, podsticanje konkurencije ponuđača i jačanje privatno-javnog partnerstva i dr.
12. *Zakonom o Državnoj revizorskoj instituciji*¹³ Državna revizorska institucija je samostalan i vrhovni organ državne revizije osnovan sa ciljem obezbjeđenja kontrole pravilnosti i efikasnosti poslovanja subjekata revizije.

12 Zakon o javnim nabavkama, "Službeni list Crne Gore", br. 042/11, 057/14, 028/15, 042/17

13 Zakon o Državnoj revizorskoj instituciji, "Sl. list RCG", br. 28/04, 27/06, 78/06, "Sl. list Crne Gore", br. 17/07, 73/10, 40/11, 31/14, 070/17

KRIVIČNA DJELA PROTIV SLUŽBENE DUŽNOSTI – NAJČEŠĆA I NAJKARAKTERISTIČNIJA KORUPTIVNA KRIVIČNA DJELA

Zaštitni objekt krivičnih djela protiv službene dužnosti je službena dužnost, odnosno služba. Potrebno je da to bude javna služba, odnosno službena dužnost u državnoj upravi u širem smislu. Službena dužnost se povrjeđuje od strane nosilaca službene dužnosti, tj. od službenih lica. Pojam službenog lica je određen i članu 142 st. 3. Službenim licem se smatra:

- 1) lice koje u državnom organu vrši službene dužnosti,
- 2) izabrano, imenovano ili postavljeno lice u državnom organu, organu lokalne samouprave ili službene funkcije u tim organima,
- 3) lice koje u ustanovi, privrednom društvu ili drugom subjektu kojem je povjereno vršenje pojedinih službenih dužnosti ili poslova, kao i drugo lice koje obavlja službene dužnosti na odnovu zakona, ugovora ili arbitražnog sporazuma.

Jedno od najčešćih krivičnih djela iz ove grupe predstavlja krivično djelo zloupotreba službenog položaja.¹⁴

KRIVIČNO DJELO ZLOUPOTREBA SLUŽBENOG POLOŽAJA (čl 416 KZ-a) predstavlja krivično djelo u kojemu **službeno lice koje protivpravnim iskorišćavanjem svog službenog položaja ili ovlašćenja, prekoračenjem granica svog službenog ovlašćenja ili nevršenjem svoje službene dužnosti pribavi sebi ili drugom korist, drugom nanese štetu ili teže povrijedi prava drugog.**

Ako je izvršenjem ovog djela pribavljena imovinska korist u iznosu preko tri hiljade eura, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Ako vrijednost pribavljene imovinske koristi prelazi iznos od trideset hiljada eura, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do dvanaest godina.¹⁵

U vezi sa podjelom službenih delikata na opšte, koje može izvršiti bilo koje službeno lice i posebne službene delikte, koje može izvršiti samo određeno službeno lice, ovo krivično djelo kako s obzirom na izvršioca, tako i s obzirom na radnju izvršenja, spada u opšte službene delikte, odnosno predstavlja opšte krivično djelo protiv službene dužnosti. U slučaju da su ostvarena obilježja i nekog drugog krivičnog djela iz ove glave, s obzirom na to da se radi o prividnom idealnom sticaju, postojaće samo to drugo krivično djelo. Nije prihvatljivo postupanje crnogorske sudske prakse koja često uzima da postoji krivično djelo zloupotrebe službenog položaja ne upuštajući se ozbiljno u pitanje da li su ostvareni i elementi bića nekog drugog krivičnog djela. Ovdje je, u stvari, riječ o „ rezervnom “ biću krivičnog djela koje treba koristiti samo onda ako se nisu stekla obilježja nekog drugog krivičnog djela protiv službene dužnosti.¹⁶

Krivično djelo zloupotrebe službenog položaja ima osnovni, teži i najteži oblik.

14 Zoran Stojanović, Komentar Krivičnog zakonika Crne Gore, Podgorica, 2010. str. 801

15 Čl. 416 Krivičnog zakonika Crne Gore

16 Zoran Stojanović, Komentar Krivičnog zakonika Crne Gore, Podgorica, 2010, str. 802

Radnja izvršenja osnovnog oblika propisana je alternativno i javlja se u tri vida:

- 1) kao protivpravno iskorišćavanje službenog položaja ili ovlašćenja,
- 2) prekoračenje granica službenog položaja, ili
- 3) ovlašćenja ili nevršenje službene dužnosti.

Iskorišćavanje službenog položaja ili ovlašćenja postoji kada se taj položaj ili ovlašćenje koristi ne zbog interesa službe, odnosno ostvarivanja ciljeva službe, već radi ostvarivanja nekog sopstvenog interesa ili interesa trećeg lica, ili na štetu interesa nekog lica. To znači da izvršilac kod ovog oblika radnje izvršenja naizgled ostaje u okvirima svog službenog položaja ili ovlašćenja. Za postojanje tog oblika zloupotrebe često je presudan motiv, i to naročito kod onih službenih radnji kod kojih službeno lice ima diskreciono pravo prilikom odlučivanja. Bilo je neuobičajeno da se taj oblik smatra zloupotrebom službenog položaja ili ovlašćenja u subjektivnom smislu. Unošenjem atributa „protivpravno“ ova radnja se donekle objektivizuje, ali to ipak ne znači da se protivpravnost mora u svakom konkretnom slučaju utvrđivati. Protivpravnost ovdje ne predstavlja samostalni posebni element u biću krivičnog djela, već samo naglašava to da se radi o protivpravnom iskorišćavanju službenog položaja, tj. da se službeni položaj ne koristi u granicama predviđenim pravom i radi ostvarivanja ciljeva službe, već radi ostvarivanja nekih protivpravnih ciljeva. Iskorišćavanje službenog položaja znači da radnje koje se preduzimaju u okviru službenog ovlašćenja same po sebi, odnosno objektivno ne moraju biti protivpravne, već one karakter protivpravnosti dobijaju prije svega zbog njihove subjektivne usmjerenosti. U stvari, iskorišćavanje službenog položaja je uvijek protivpravno onda kada je usmjereno na ostvarivanje posledice ovog krivičnog djela.¹⁷

Druga dva oblika radnje izvršenja spadala bi u zloupotrebu službenog položaja u objektivnom smislu, kada je potrebno da su granice službenog ovlašćenja prekoračene, ili da se službena dužnost ne vrši. U tim slučajevima je irelevantan motiv s obzirom na to da se objektivno, samo po sebi – bilo da se prekoračuju granice službenog ovlašćenja, bilo da se službena dužnost ne vrši – podrazumijeva da radnja koja se preduzima ili propušta nije dozvoljena.

Posljedica krivičnog djela se može javiti u jednom od tri oblika: ona se sastoji u pribavljanju sebi ili drugom koristi, ili nanošenju štete drugom, ili u težoj povredi prava drugog.

Pojam koristi treba shvatiti šire od imovinske koristi. Osim imovinske, to može biti i neka nematerijalna korist. Vrste ove koristi mogu biti vrlo različite. Kao primjeri koji se u praksi javljaju mogu se navesti:

- 1) davanje određenih dozvola i odobrenje od strane službenog lica kad za to nema osnova,
- 2) unovčavanje čekova ili kredita nekom licu od strane odgovornog lica,
- 3) nenaplaćivanje mandatne kazne
- 4) nepodnošenje prijave učinjenog saobraćajnog prekršaja i dr.¹⁸

Djelo je dovršeno kada je nastupila posljedica, tj. kad je pribavljena korist, drugom nanijeta šteta ili su teže povrijeđena prava drugog. Ako je službeni položaj

¹⁷ Komentar Krivičnog zakonika Crne Gore, str. 803.

¹⁸ Komentar Krivičnog zakonika Crne Gore, str. 804.

zloupotrijebljen u namjeri da se postigne korist, nanese drugom šteta, ili teže povrijede prava drugog a do toga nije došlo iz bilo kojih razloga, postojaće kažnjiv pokušaj ovog krivičnog djela.

Izvršilac ovog krivičnog djela može biti samo službeno lice. U pogledu krivice, potreban je umišljaj izvršioca. Treba naglasiti da sam pojam zloupotrebe obuhvata svijest o tome, tj. svijest da se preduzima radnja koja je protivna zakonu i drugim pravnim propisima, kao i da je protivna interesima službe, tj. svijest da se ona ne preduzima u interesu službe.

Drugo karakteristično koruptivno krivično djelo je KRIVIČNO DJELO PRIMANJE MITA (čl. 423 Krivičnog zakonika Crne Gore).

Krivično djelo primanje mita postoji kada službeno lice koje neposredno ili posredno zahtijeva ili primi mito ili koje prihvati obećanje mita za sebe ili drugog da izvrši službenu ili drugu radnju koju ne bi smjelo izvršiti ili da ne izvrši službenu ili drugu radnju koju bi moralo izvršiti. Za ovo krivično djelo je zapriječena kazna zatvorom od dvije do dvanaest godina.

Ako, službeno lice koje neposredno ili posredno zahtijeva ili primi mito ili koje prihvati obećanje mita za sebe ili drugog da izvrši službenu ili drugu radnju koju bi moralo izvršiti ili da ne izvrši službenu ili drugu radnju koju ne bi smjelo izvršiti, kazniće se zatvorom od dvije do osam godina.¹⁹

Službeno lice koje izvrši djelo u vezi sa otkrivanjem krivičnog djela, pokretanjem ili vođenjem krivičnog postupka, izricanjem ili izvršenjem krivične sankcije, kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.²⁰

Kod podmićivanja je, uobičajena podjela na pasivno i aktivno podmićivanje.

Krivično djelo primanje mita naziva se pasivnim podmićivanjem a krivično djelo davanje mita aktivnim podmićivanjem. Uobičajena je i dalja podjela na pravo i nepravo pasivno i aktivno podmićivanje.

Radnja izvršenja djela iz st. 1 ovog člana sastoji se u zahtijevanju ili primanju poklona ili druge koristi ili prihvatanju obećanja poklona ili druge koristi da se izvrši službena radnja koja se ne bi smjela izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti. Riječ je o pravom pasivnom podmićivanju. Neophodno je da se radi o službenoj radnji koju izvršilac preduzima u okviru svog službenog ovlašćenja. To znači da nije dovoljno da je izvršilac preduzeo neku od radnji izvršenja već je potrebno da radnja zbog koje se prima mito spada u djelokrug njegovog ovlašćenja. U suprotnom, neće postojati ovo krivično djelo ali bi mogla biti ostvarena obilježja nekog drugo krivičnog djela (prije svega prevare). Zahtijevanje poklona ili kakve druge koristi postoji kada izvršilac stavlja do znanja licu od koga traži poklon ili drugu korist da će zbog toga izvršiti službenu radnju koju ne bi smio da izvrši, ili da neće da izvrši radnju koju bi morao izvršiti. Primanje poklona ili kakve koristi postoji onda kada se poklon ili kakva korist prima da bi se izvršila službena radnja koja se ne bi smjela izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti bez obzira da li je poklon ili korist zahtijevana ili ponuđena od nekog lica. Prihvatanje obećanja poklona ili druge koristi jeste saglašavanje sa obećanjem poklona ili kakve koristi da bi se izvršila službena radnja koja se ne bi smjela izvršiti odnosno da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti. Zahtijevanje, primanje poklona ili koristi, ili obećanja poklona ili koristi

19 Član 423 st. 2 Krivičnog zakonika

20 Član 423 st. 3 Krivičnog zakonika

može se vršiti i posredno preko drugog lica (u kom slučaju se to drugo lice javlja kao izvršilac posredovanja u davanju mita).²¹

Djelo je dovršeno samim preduzimanjem jedne od tri alternativno postavljene radnje izvršenja, tj. nije potrebno da je izvršeno ono zbog čega se mito zahtijeva, prima ili prihvata obećanje mita. Ovdje postoji samo posljedica u širem smislu koja se sastoji u ugrožavanju službene dužnosti, odnosno službe i koja se ne utvrđuje u konkretnom slučaju. To je posljedica na zaštitnom objektu a ne posljedica u užem smislu jer ona nije ni obuhvaćena zakonskim opisom ovog krivičnog djela. One radnje koje bi inače predstavljale pokušaj, inkriminisane su kao dovršeno djelo. S obzirom na to, pokušaj ovog krivičnog djela nije moguć. To je shvatanje prihvaćeno i u sudskoj praksi.

Objekt radnje jeste poklon ili neka druga korist. Poklon je pokretna ili nepokretna stvar koja se drugom licu daje bez naknade. Druga korist je bilo koja imovinska ili neimovinska korist koja se ne može podvesti pod pojam poklona. Vrijednost poklona, odnosno druge koristi kod pravog pasivnog podmićivanja nije od značaja, tj. ona može biti mala.

U stavu 2 predviđeno je nepravo pasivno podmićivanje koje predstavlja lakši oblik podmićivanja od pravog pasivnog podmićivanja. Radnja izvršenja se sastoji u zahtijevanju ili primanju poklona ili druge koristi ili prihvatanju obećanja poklona ili druge koristi da se u okviru svog službenog ovlašćenja izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja se ne bi smjela izvršiti.²²

21 Komentar Krivičnog zakonika Crne Gore, str. 815

22 Komentar Krivičnog zakonika Crne Gore, str. 816.

KRIVIČNA PRIJAVA I NAČINI SAZNANJA ZA KORUPTIVNA KRIVIČNA DJELA – KAKO POKRENUTI POSTUPAK I KOME SE OBRATITI?

Prijavljivanjem krivičnog djela se nadležni organ obavještava o činjenici da je izvršeno određeno krivično djelo, odnosno da postoji određeni stepen vjerovatnoće da je krivično djelo izvršeno. Zakonodavac je naveo čitav niz subjekata kao moguće podnosiocje krivične prijave, s tim da je za neke kategorije lica podnošenje prijave njihova zakonska obaveza, dok je kod drugih u pitanju fakultativna aktivnost. Mada krivična prijava nije optužni akt, niti se njome pokreće krivični postupak, ona ima značaj određene inicijalne aktivnosti u cilju rasvjetljavanja krivičnog djela koje je predmet prijave, te tako omogućuje kasnije pokretanje krivičnog postupka, ako su za to ispunjeni zakonski uslovi²³.

Krivična prijava predstavlja neformalni akt kojim se nadležni organ, a to je prije svega državni tužilac, mada se prijava može podnijeti i sudu ili ovlaštenom službenom licu, koji će je tada primiti i odmah dostaviti tužiocu, na odgovarajući način obavještava da je izvršeno krivično djelo, odnosno da podnosilac prijave ima osnova za vjerovanje da je krivično djelo koje je predmet prijave izvršeno.

Prijavljivanje krivičnog djela predstavlja određenu moralnu obavezu svakog lica, ali to u određenim situacijama, nije i pravna obaveza, ali je za određene subjekte ustanovljena zakonska dužnost prijavljivanja krivičnih djela za koja se goni po službenoj dužnosti.

Dužnost podnošenja krivične prijave u pogledu krivičnih djela za koja se goni po službenoj dužnosti imaju određena pravna lica, ukoliko su za konkretno krivično djelo obaviještena ili su saznala na neki drugi način. U te subjekte spadaju:

- a) državni organi
- b) organi lokalne samouprave
- c) javna preduzeća ili ustanove.²⁴

Važno je napomenuti, da se prijava podnosi državnom tužiocu ali da neće nastupiti štetne posljedice ako se ona podnese sudu, policiji, drugom državnom organu ili nenadležnom tužiocu jer su svi subjekti i državni organi dužni da prijavu prime i dostave je nadležnom državnom tužiocu.

Ukoliko se radi o lažnoj prijavi ili prijavi neozbiljnog sadržaja, nju treba tretirati kao nepostojeći akt, odnosno takvu dostavu uopšte ne treba tretirati kao krivičnu prijavu.

Ako je prijava podnesena policiji, a ona ocijeni da postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, policija je dužna da bez odlaganja, dakle hitno sprovede potrebne radnje, o čemu će obavijestiti nadležnog državnog tužioca. Kada je oštećeni podnio krivičnu prijavu ili prijedlog za gonjenje, a u toku postupka se utvrdi da se radi o krivičnom djelu za koje se goni po privatnoj tužbi, krivična prijava će se smatrati blagovremenom privatnom tužbom ako je podnijeta u roku predviđenom za podnošenje privatne tužbe odnosno u roku od tri mjeseca od saznanja za krivično djelo i učinioca.²⁵

23 Milan Škulić, Krivično procesno pravo, Podgorica, 2012, str. 342

24 Škulić, str. 343.

25 *Ibidem*

RAD NADLEŽNIH DRŽAVNIH TUŽILAŠTAVA I SUDOVA U BORBI PROTIV KORUPCIJE NA LOKALNOM NIVOU

Koruptivna krivična djela su krivična djela koja su kao takva prepoznata i definisana u više zakonskih propisa u Crnoj Gori. Najveći broj tih krivičnih djela je u nadležnosti osnovnih državnih tužilaštava (kada je riječ o pokretanju postupaka) i osnovnih sudova u Crnoj Gori (kada je riječ vođenju samog postupka).

U skladu sa tim, istraživački tim se obratio smo se nadležnim osnovnim tužilaštvima kako bi dobili informacije o broju i vrsti predmeta koji su pokrenuta pred osnovnim sudovima u Crnoj Gori sa njihove strane.

Svim osnovnim državnim tužilaštvima koji su dostavili tražene podatke istraživački tim duguje zahvalnost, naročito u kontekstu činjenice da ne postoji metodologija za vođenje evidencije o ovoj vrsti krivičnih djela što bi svakako trebalo promijeniti.

Kada je riječ uopšte o broju krivičnih djela korupcije, Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici (ODT Podgorica) je imalo najviše predmeta. Tako uopštena statistika govori da je za krivično djelo protiv službene dužnosti prijavljeno 158 lica. Ova brojka nije zanemarljiva ako se ima u vidu cjelokupna slika i za ostale vrste krivičnih djela. Što se tiče strukture krivičnih djela, osim za pomenuta krivična djela, najviše je prijavljeno lica za krivično djelo protiv imovine - 444, zatim za krivično djelo protiv bezbjednosti javnog saobraćaja - 342 lica, za krivično djelo protiv javnog reda i mira - 170 lica, za krivično djelo protiv braka i porodice - 152 lica, za krivično djelo protiv života i tijela - 89 lica, za krivično djelo protiv državnih organa - 89 lica, za krivično djelo protiv životne sredine i uređenja prostora - 85 lica, za krivično djelo protiv pravnog saobraćaja - 76 lica, za krivično djelo protiv sloboda i prava čovjeka i građanina - 76 lica, za krivično djelo protiv platnog prometa i privrednog poslovanja - 58 lica, za krivično djelo protiv pravosuđa - 56 lica, za krivično djelo protiv opšte sigurnosti ljudi i imovine - 16 lica, za krivično djelo protiv zdravlja ljudi - 6 lica, za krivično djelo protiv prava iz rada - 3 lica, za krivično djelo protiv polne slobode - 2 lica, za krivično djelo protiv časti i ugleda - jedno lice i za krivično djelo protiv bezbjednosti računarskih podataka - jedno lice.

Kada je riječ o konkretnim podacima za pojedina krivična djela, za potrebe ove studije vrijedi napomenuti sljedeće:

1) *zbog izvršenja krivičnog djela - zloupotreba položaja u privrednom poslovanju iz člana 272 Krivičnog zakonika Crne Gore, prijavljeno je 21 lica, pa je sa neriješenim prijavama iz ranijeg perioda protiv 15 lica, bilo u radu prijava protiv 36 lica.*²⁶

Državni tužioci su protiv 13 lica odbacili krivičnu prijavu, protiv 2 lica podnijet je optužni predlog, protiv 2 lica neposredna optužnica, dok je na kraju izvještajnog perioda ostalo neriješeno prijava protiv 19 lica. Uz neriješena optuženja iz ranijeg perioda, kod suda je bilo u radu optuženja protiv 13 lica. Protiv 4 lica donijeta je osudjujuća presuda, protiv jednog lica kazna zatvora, protiv 2 lica izrečena je uslovna osuda, rad u javnom interesu protiv jednog lica, protiv 2 lica oslobađajuća presuda, protiv jednog lica odbijajuća presuda.

Na kraju 2017. godine ostala su neriješena optuženja protiv 6 lica.²⁷

26 Izvještaj o radu Osnovnog državnog tužilaštva Podgorica za 2017. godinu

27 Izvještaj o radu ODT Podgorica za 2017. godinu.

Državni tužioci su izjavili žalbe protiv 3 lica, iz drugih razloga. Rješavajući po žalbama sud je protiv 3 lica odbio žalbe iz drugih razloga. Ovo krivično djelo izvršeno je na štetu 21 pravnog lica. Zbog izvršenja krivičnog djela - prouzrokovanje stečaja iz člana 273 Krivičnog zakonika Crne Gore, prijavljena su 2 lica. Na kraju izvještajnog perioda ostale su neriješene prijave protiv 2 lica. Ovo krivično djelo izvršeno je na štetu 2 pravna lica. Zbog izvršenja krivičnog djela - prouzrokovanje lažnog stečaja iz člana 274 Krivičnog zakonika Crne Gore, prijavljena su 2 lica. Sa neriješenim prijavama iz ranijeg perioda protiv 2 lica, u radu je bilo prijava protiv 4 lica. Državni tužioci su protiv 2 lica odbacili krivičnu prijavu. Na kraju izvještajnog perioda ostale su neriješene prijave protiv 2 lica. Ovo krivično djelo izvršeno je na štetu 2 pravna lica.

2) Zbog izvršenja krivičnog djela - zloupotreba ovlašćenja u privredi iz člana 276 Krivičnog zakonika Crne Gore, prijavljeno je jedno lice, pa je sa neriješenim prijavama iz ranijeg perioda protiv 5 lica, bilo u radu prijava protiv 6 lica.

Državni tužioci su protiv 3 lica odbacili krivičnu prijavu, protiv jednog lica prijava je ustupljena nadležnom tužiocu, dok su na kraju izvještajnog perioda ostale neriješene prijave protiv 2 lica.

Ovo krivično djelo izvršeno je na štetu jednog pravnog lica.

3) Zbog izvršenja krivičnog djela - lažan bilans iz člana 278 Krivičnog zakonika Crne Gore, ostale su neriješene prijave protiv 2 lica iz ranijeg perioda koje su ostale neriješene na kraju izvještajnog perioda.²⁸

4) Zbog izvršenja krivičnog djela - odavanje poslovne tajne iz člana 280 Krivičnog zakonika Crne Gore, ostala je neriješena prijava iz ranijeg perioda protiv jednog lica, koja je ostala neriješena na kraju izvještajnog perioda.

ODT PODGORICA							
Krivično djelo	Ukupno	Oštećeno pravno lice	Odbačena kr.prijava	Podnijet optužni predlog	Podnijeta optužnica	Ostalo	Neriješeno
Zloupotreba položaja u privrednom poslovanju iz člana 272	36 (21 u 2017.g + 15)	21	7	2	2	/	19
Prouzrokovanje stečaja iz člana 273	2	2	/	/	/	/	2
Prouzrokovanje lažnog stečaja iz člana 274	4 (2 u 2017.g + 2)	2	2				2
Zloupotreba ovlašćenja u privredi iz člana 276	6 (1 u 2017.g + 5)	1	3			1	2

Lažan bilans iz člana 278	2 (0 iz 2017.g. +2)							2
Odavanje poslovne tajne iz člana 280	1 (0 iz 2017.g. +1)							2
Prouzrokovanje stečaja iz člana 273								

OSNOVNI SUD PODGORICA							
Podaci o broju lica koja su optužena za kr. djelo zloupotreba položaja u privrednom poslovanju							
Ukupno	Osudjujuća Presuda	Kazna zatvora	Uslovna osuda	Rad u javnom interesu	Oslobađajuća presuda	Odbijajuća presuda	Neriješeno
13	4	1	2	1	2	1	6

Kao što je rečeno, **zbog izvršenja krivičnih djela protiv službene dužnosti, u 2017. godini prijavljeno je 158 lica što je u odnosu na 2016. godinu (185 lica), manje za 14,59%**²⁹.

Uz neriješene prijave iz ranijeg perioda, protiv 98 lica, bilo je u radu krivičnih prijava protiv 256 lica.

Državni tužioci su protiv 105 lica odbacili krivičnu prijavu, protiv 3 lica podnijet je optužni predlog, protiv 40 lica prijava je ustupljena, dok je na kraju izvještajnog perioda ostalo neriješeno prijava protiv 108 lica. Uz neriješena optuženja iz ranijeg perioda, kod suda je bilo u radu optuženja protiv 17 lica. Protiv 8 lica donijeta je osudjujuća presuda, od čega protiv 6 lica kazna zatvora, protiv 2 lica uslovna osuda, protiv 2 lica donijeta je oslobađajuća presuda, protiv 6 lica donijeta je odbijajuća presuda.

Na kraju 2017. godine ostalo je neriješeno optuženje protiv jednog lica.

Državni tužioci su izjavili žalbu na odluku suda protiv 2 lica - iz drugih razloga, pa je sa neriješenom žalbom iz ranijeg perioda protiv 2 lica, bilo u radu žalbi protiv 4 lica.

Odlučujući po žalbama, sud je uvažio žalbu protiv jednog lica iz drugih razloga, odbio žalbu protiv jednog lica iz drugih razloga.

Na kraju 2017. godine ostalo je neriješeno žalbi protiv 2 lica.

S obzirom na zaštitni objekat kod ovog krivičnog djela, može se smatrati da je država Crna Gora oštećena u 158 slučajeva.

Kada je o konkretnim krivičnim djelima iz ove glave Krivičnog zakonika riječ, zbog izvršenja krivičnog djela - zloupotreba službenog položaja iz člana 416 Krivičnog zakonika Crne Gore, prijavljeno je 127 lica, pa je sa neriješenim prijavama iz ranijeg perioda protiv 75 lica, bilo u radu prijave protiv 202 lica.

29 Izvještaj o radu ODT Podgorica za 2017. godinu.

Državni tužioci su protiv 72 lica odbacili krivičnu prijavu, protiv jednog lica podnijet je optužni predlog, protiv 9 lica prijava je ustupljena, dok je na kraju izvještajnog perioda ostalo neriješeno prijava protiv 90 lica. Uz neriješena optuženja iz ranijeg perioda, kod suda je bilo u radu optuženja protiv 4 lica. Protiv jednog lica donijeta je osuđujuća presuda - kazna zatvora, protiv 2 lica donijeta je oslobađajuća presuda.

Na kraju 2017. godine ostala su neriješena optuženja protiv jednog lica.

Državni tužioci su izjavili žalbu na odluku suda protiv 2 lica iz drugih razloga. Na kraju 2017. godine ostale su neriješene žalbe protiv 2 lica.

Zanimljivo je istaći da zbog izvršenja krivičnog djela - primanje mita iz člana 423 Krivičnog zakonika Crne Gore, nije bilo prijavljenih lica.³⁰ Iz ranijeg perioda ostalo je neriješeno optuženja protiv 9 lica. Protiv 3 lica sud je donio osuđujuću presudu, kaznu zatvora, dok je protiv 6 lica donio odbijajuću presudu.

Takođe, zbog izvršenja krivičnog djela - davanje mita iz člana 424 Krivičnog zakonika Crne Gore, nije bilo prijavljenih lica tokom 2017. godine.

Kada je riječ o drugim osnovnim državnim tužilaštvima, broj predmeta je značajno manji. Tako je osnovno državno tužilaštvo **Kotor** imalo samo dva predmeta protiv pet lica, za krivično djelo zloupotreba službenog položaja. Osnovno državno tužilaštvo Ulcinj je imalo četiri krivične prijave u vezi sa korupcijom na lokalnom nivou.

Osnovno državno tužilaštvo **Rožaje** nam je dostavilo informacije da je postojala povreda ravnopravnosti u zapošljavanju (dva predmeta), utaja poreza i doprinosa (jedan predmet), navođenje na ovjeravanje neistinitog sadržaja (jedan predmet) i nesavjestan rad u službi (tri predmeta), na **Cetinju** je postojao jedan predmet za koruptivna krivična djela, dok osnovna državna tužilaštva u **Kolašinu i Pljevljima** nisu imala predmete u vezi sa korupcijom.³¹

Kada je riječ o broju pokrenutih krivičnih djela u **Nikšiću**, struktura je sljedeća:

- 1) Krivično djelo zloupotreba položaja u privrednom poslovanju iz člana 272 KZ-a – 7 lica,
- 2) Krivično djelo prouzrokovanje lažnog stečaja iz čl 274 KZ-a – 1 lice (u 2016 godini nije bilo prijavljenih lica)
- 3) Krivično djelo zloupotreba službenog položaja iz čl. 416 KZ- 21 lice (u 2016 godini 14 lica prijavljeno)
- 4) Krivično djelo nesavjestan rad u službi iz člana 417 KZ – 19 LICA (u 2016 godini nije bilo prijavljenih lica)

Ni u Nikšiću nije bilo pokrenutih predmeta za krivično djelo davanje mita.³²

30 Izvještaj o radu ODT Podgorica za 2017. godinu.

31 Izvještaji su dostavljeni zvaničnim putem na adresu NVO Centar za monitoring i istraživanje (CeMI)

32 Izvještaj o radu ODT Nikšić za 2017. godinu

Tabelarni prikaz broja predmeta u pojedini osnovnim državnim tužilaštvima u Crnoj Gori

ODT KOTOR		
Krivično djelo	Broj predmeta	Broj lica
Zloupotreba službenog položaja	2	5

ODT ROŽAJE		
Krivično djelo	Broj predmeta	Broj lica
Povreda ravnopravnosti u zapošljavanju	2	
Utaja poreza i doprinosa	1	
Navođenje na ovjeravanje neistinitog sadržaja	1	
Nesavjestan rad u službi	3	

ODT CETINJE		
Krivično djelo	Broj predmeta	Broj lica
Zloupotreba službenog položaja	1	

ODT NIKŠIĆ				
Krivično djelo	Broj krivičnih prijava u 2017	Broj lica	Broj krivičnih prijava u 2016	Broj lica
Zloupotreba položaja u privrednom poslovanju iz člana 272 KZ	2	7	1	/
Prouzrokovanje lažnog stečaja iz čl 274 KZ	1	1	0	0
Zloupotreba službenog položaja iz čl. 416 KZ	1	21	1	14
Nesavjestan rad u službi iz člana 417 KZ	1	19	1	/

Važno je istaći, da je jedan broj predmeta u Crnoj Gori vođen i pred Višim sudom u Podgorici za krivična djela koja su u vezi sa korupcijom u širem smislu. Tako je u Višem sudu 28. februara 2017. godine donijeta presuda protiv Žarka Pavićevića zbog produženog krivičnog djela zloupotrebe službenog položaja iz člana 416 st. 1 u vezi sa čl. 49 Krivičnog zakonika Crne Gore. Ovom presudom je bivšem predsjedniku Opštine Bar izrečena kazna zatvora u trajanju od 1 godine.³³

Osim Višeg suda, nalazimo da je o krivičnim djelima zloupotrebe službenog položaja

³³ Obavještenje o presudi dostupno na: <http://sudovi.me/vspg/aktuelnosti/presuda-u-predmetu-optuzenog-pavicevic-zarka-i-dr-4453>

odlučivao čak i Apelacioni sud. Tako je Apelacion sud čak i preinačio prvostepene presude u javnosti poznatom predmetu „Ledo ” i okrivljene od strane Specijalnog tužilaštva oglasio krivim i izrekao im kazne zatvora u trajanju od 3 odnosno 2 godine.³⁴

Isti sud je takođe odlučivao i u predmetu bivšeg predsjednika Opštine Budva, Rajka Kuljače, i drugih. Tim povodom, u predmetu tzv. „Zavala ”, Apelacioni sud je donio presudu kojom je Rajku Kuljači izrečena kazna zatvora u trajanju od 2 godine i 6 mjeseci, Draganu Maroviću od dvije godine. Ostalim optuženim je Apelacioni sud izrekao kaznu od jedne godine zatvora.³⁵

Ipak treba istaći, da, iako je ovih i sličnih predmeta bilo, borba protiv korupcije na lokalnom nivou prije svega treba da bude vođena u okvirima osnovnih državnih tužilaštava i osnovnih sudova. Navedeni primjeri presuda treba da predstavljaju izuzetak a ne pravilo jer aktivnijim angažovanjem osnovnih državnih tužilaštava, osnovnih sudova i u krajnjem zaposlenih u institucijama na lokalnom nivou, spriječiće se zloupotrebe službenih položaja i vršenje krivičnih djela za čije pokretanje postupaka će biti neophodna aktivnosti Specijalnog državnog tužilaštva, viših sudova ili Apelacionog suda.

34 Kratak osvrt na presudu dostupan na: <http://sudovi.me/ascg/odnosi-sa-javnoscu/saopstenja/krivichni-predmet-op-vrbica-g-i-markovic-n-4577>

35 Obavještenje o presudi dostupno na: <http://sudovi.me/ascg/odnosi-sa-javnoscu/saopstenja/krivichni-predmet-ok-rajko-kuljaca-i-dr-4311>

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Iz svega navedenog se nameće više različitih zaključaka i preporuka koje bi crnogorsko društvo (a naročito vlasti) trebalo da prihvate kako bi se ušlo u adekvatniju i otvoreniju borbu protiv korupcija na svim nivoima, a naročito na lokalnom.

Prije svega, lako je uočljiv zabrinjavajuće mali broj predmeta za krivična djela korupcije koja su pokrenuta tokom 2017. godine, ali i ranije. Tako značajan broj osnovnih državnih tužilaštava uopšte nije ni imao predmete za ovu vrstu krivičnih djela.

Sljedeće, nemoguće je ne primijetiti nepostojanje ni najmanjeg broja predmeta za krivično djelo davanje mita. Postavlja se pitanje, da li je moguće da u Crnoj Gori ne postoji ovo krivično djelo? Voljeli bismo da vjerujemo da je Crna Gora prvo društvo još od antičkog perioda do danas u kojem ne postoji potreba za borbom protiv ovog krivičnog djela ili u širem smislu negativnog društvenog fenomena. Ako ne postoji, možda bismo mogli konstatovati, makar i kroz određenu dozu cinizma, da možda ovo krivično djelo treba dekriminilizovati i brisati iz naših pozitivnopravnih propisa jer ne postoji potreba za njim. Plašimo se, međutim, da je stvarnost značajno drugačija. Uostalom, predmeti koji su vođeni protiv određenih bivših javnih funkcionera a čije su optužnice a kasnije i osuđujuće presude bile mimo nadležnosti osnovnih državnih tužilaštava i osnovnih sudova (zbog težine krivičnih djela i zaprijećenih sankcija) nas navodi na drugačije zaključke. Zato je neophodno uočiti sve te nedostatke i ohrabriti sve građane da prijavljuju ova krivična djela ali uporno podsjećati nadležne subjekte da im je borba protiv korupcije službena dužnost i zakonska obaveza. Apelacioni sud je u analiziranim predmetima potvrdio prvostepene presude Višeg suda što bi trebalo da ohrabri sve druge nadležne insitucije da odlučnije se upuste u borbu protiv koruptivnih krivičnih djela koja su vođena protiv (bivših) javnih funkcionera. S druge strane, u predmetu „Ledo“, Apelacioni sud je tek nakon trećeg ukidanja prvostepene odluke donio presudu koja je konačna. Sve ovo može da dovede do nepotrebnog odugovlačenja postupaka i obeshrabrivanja građana da uđu u sudske procese i borbu protiv korupcije intitucionalnim „kanalima“.

Zato vjerujemo da je u narednom periodu neophodno izvršiti nekoliko ključnih izmjena kako bi se borba protiv korupcije ojačala:

- 1) osnažiti svijest kod građana o neophodnosti borbe protiv korupcije na svim nivoima, a samim tim i u jedinicama lokalne samouprave;
- 2) informisati građane o njihovim pravima i obavezama i podsjećati ih da nije neophodno da poznaju nadležnosti državnih tužilaštava da bi prijavili koruptivna krivična djela, već je dovoljno da se obrate bilo kom državnom organu (policiji, sudu...);
- 3) navesti sve državne organe da sve prijave građana za koruptivna krivična dostavljaju nadležnim tužilaštvima;
- 4) zakonskim putem osnažiti obavezu svih državnih organa da prijavljuju koruptivna krivična djela;

- 5) uticati na sud da u što kraćim postupcima rješava ovu vrstu predmeta;
- 6) uvesti promjenu u metodologiji rada osnovnih državnih tužilaštava na način da se vodi precizna statistika i o broju pokrenutih koruptivnih krivičnih djela;
- 7) ukinuti praksu selektivne primjene zakona i pokretati postupke prema svim na jednak, pravičan i nediskriminatoran način, naročito bez pravljenja razlike između javnih funkcionera na višim pozicijama u odnosu na druge;
- 8) povećavati a ne smanjivati broj krivičnih predmeta (kao u slučaju Podgorice) jer nema argumentacije da se korupcija kao društveni fenomen smanjuje;
- 9) zaštititi građane koji prijavljuju koruptivna krivična djela.

LITERATURA

OSNOVNA LITERATURA

1. Stojanović, Z, Komentar Krivičnog zakonika Crne Gore, Podgorica, 2010,
2. Stojanović, Z., Krivično pravo, Podgorica, CID, 2008.
3. Škulić, M., Krivično procesno pravo, Podgorica, CID, 2014

PRAVNI IZVORI:

1. Krivični zakonik, "Sl. list RCG", br. 70/2003, 13/2004 - ispr. i 47/2006 i "Sl. list CG", br. 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 - dr. zakon, 40/2013, 56/2013 - ispr., 14/2015, 42/2015, 58/2015, 44/2017 i 49/2018
2. Zakon o javnim nabavkama, "Službeni list Crne Gore", br. 042/11, 057/14, 028/15, 042/17
3. Zakon o Državnoj revizorskoj instituciji, "Sl. list RCG", br. 28/04, 27/06, 78/06, "Sl. list Crne Gore", br. 17/07, 73/10, 40/11, 31/14, 070/17
4. Zakonik o krivičnom postupku, "Službeni list CG", br. 57/2009, 49/2010, 47/2014.
5. Zakon o državnom tužilaštvu, "Službeni list CG", br. [11/2015](#), [42/2015](#), [80/2017](#) i [10/2018](#).
6. Zakon o sudovima, "Službeni list CG", br. 11/2015
7. Zakon o sprječavanju sukoba interesa, "Službeni list CG", br. 53/2014
8. Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, Sl. list CG, br. 33/14
9. Zakon o državnim službenicima i namještenicima "Službeni list RCG", br. 2/2018
10. Zakon o lokalnoj samoupravi, "Sl. list CG", br. 2/2018
11. Zakon o slobodnom pristupu informacijama, "Službeni list Crne Gore", br. 044/12, 030/17

ODLUKE NADLEŽNIH SUDOVA I OSTALI POMOĆNI IZVORI:

1. Apelacioni sud Crne Gore, Odluka u krivičnom predmetu tzv »ZAVALA«KžS br.16/15
2. Apelacioni sud, Odluka Apelacionog suda Crne Gore u krivičnom predmetu optuženih Žarka Pavićevića i Danijele Krković Kž-S br. 16/2017
3. Apelacioni sud, Odluka u krivičnom predmetu protiv optuženih Vrbica Gorana i Marković Nebojše KžS br.2/2017
4. Viši sud u Podgorici, Odluka u krivičnom predmetu protiv optuženih Žarka Pavićevića i Danijele Krgović Ks.br. 23/15
5. Izvještaj o radu Osnovnog državnog tužilaštva Nikšić 2017. godinu
6. Izvještaj o radu Osnovnog državnog tužilaštva Podgorica 2017. godinu

